

2013

28.

Gázok termodinamikája

Műszaki áramlástan, hőtan és anyagtranszport

SZTE – MK
Folyamatmérnöki Intézet

Gázok termodinamikája – számolási feladat

Feladatkiírás

1 kg levegővel működő dugattyús hőerőgép ideális termodinamikai körfolyamata a következő tulajdonságokkal rendelkezik:

- kompresszióviszony: $\varepsilon = v_1/v_2$,
- kompresszió nyomásviszony: $\pi = p_2/p_1$
- nyomásemelkedési viszony: $\lambda = p_3/p_2$
- előzetes expanzióviszony: $\rho = v_3/v_2$
- kiindulási hőmérséklet t_1 , nyomás p_1
- adott még $M_{\text{lev}} = 28,96 \text{ kg/kmol}$ és $\kappa = 1,41$

- 1.) Határozza meg a megadott termodinamikai körfolyamat állapotpontjainak p , v , T , u , s , h állapotjelzőit! Az adatokat foglalja táblázatba!
- 2.) Határozza meg az egyes állapotváltozásokra a Δu , Δs , Δh , q és w értékeket! Az adatokat foglalja táblázatba!
- 3.) A fent meghatározott adatok alapján számítsa ki a körfolyamatban résztvevő levegő hasznos térfogatváltozási munkáját és bizonyítsa be a hő és a munka egyenértékűségét valamint a következő összefüggéseket:

$$\oint u = 0$$

$$\oint h = 0$$

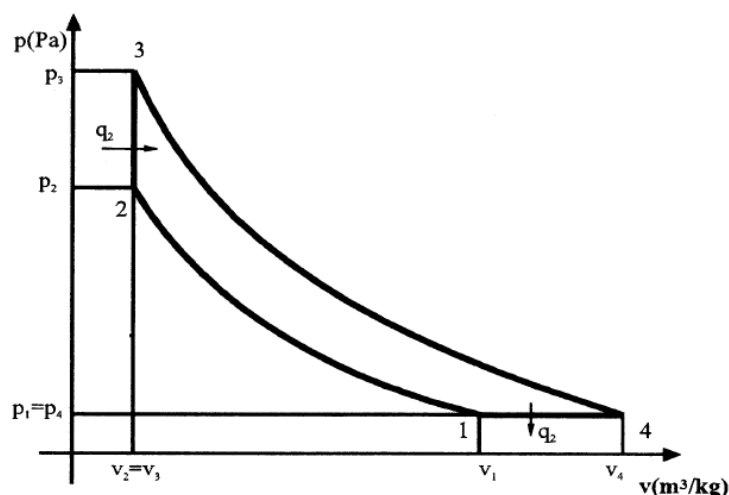
$$\oint s = 0$$

- 4.) Határozza meg a folyamat termikus hatásfokát!
- 5.) Ábrázolja léptékhelyesen a termodinamikai körfolyamatot p - v és T - s állapotváltozási diagramban legalább 3-3 közbenső állapotpont meghatározásának segítségével! A megszerkesztett körfolyamaton jelölje az állapotpontokat, a közölt illetve elvont hőmennyiségeket, és a hasznos munkával egyenértékű területet!
- 6.) **Változtassa meg a hőbevezetés állapotváltozásának módját** (izochor helyett izobár, izobár helyett izochor hőbevezetés, vegyes hőbevezetésű körfolyamatoknál a hőbevezetés módját szabadon megválaszthatja)! A bevezetett hő mennyisége, az 1. és 2. állapotpontok az első körfolyamattal megegyezők. Végezze el az 1-5. feladatpontokban leírt számításokat a megváltoztatott körfolyamatra! A megváltozott körfolyamatot ábrázolja ugyanezen az állapotváltozási diagramokon, és hasonlítsa össze a két körfolyamatot a feladatkiírás 1-5 pontja alapján!

Feladatmegoldás

28.

A 28-as feladathoz tartozó diagram és az ismert mennyiségek:

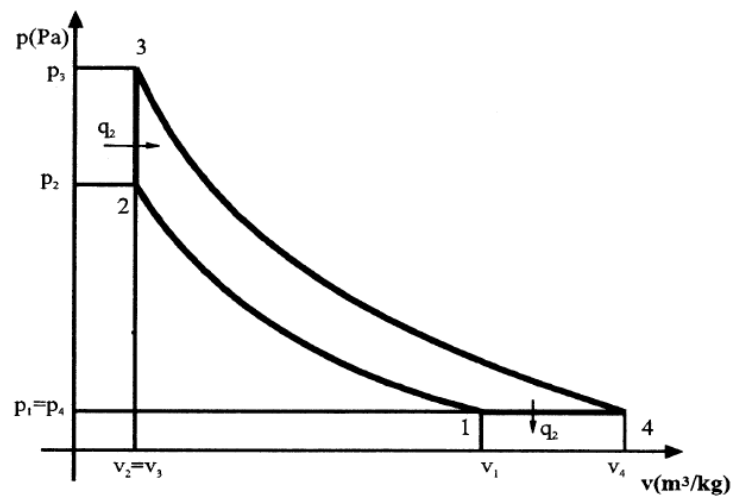

Variáns	t [°C]	p [bar]	ε	λ	ρ	π	n ₁	n ₂
28.	10,0	0,9	-	1,7	-	5,5	-	-

A diagram egy izochor hőbevezetésű Humphrey-körfolyamatot ábrázol. Részei:

- 1 – 2.: adiabatikus kompresszió
- 2 – 3.: izochor hőközlés
- 3 – 4.: adiabatikus expanzió
- 4 – 1.: izobar hőelvonás

1. Feladat - Határozza meg a megadott termodinamikai körfolyamat állapotpontjainak p , v , T , u , s , h állapotjelzőit! Az adatokat foglalja táblázatba!

A munkaközeg állapotjelzőinek meghatározása ($R = 0,287086 \text{ kJ/kg}\cdot\text{K}$, $\kappa = 1,41$):

$$c_v = \frac{R}{\kappa - 1} = \frac{0,287086 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}\cdot\text{K}}}{1,41 - 1} = 0,700209 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}\cdot\text{K}}$$

$$c_p = R + c_v = 0,987295 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}\cdot\text{K}}$$

1. állapotpont ($T_1 = 10^\circ\text{C} + 273,15 = 283,15 \text{ K}$, $p_1 = 0,9 \text{ bar} = 9 \cdot 10^4 \text{ Pa}$, $s_1 = 1 \text{ kJ/kg}\cdot\text{K}$) Hiányzó adatok: v_1 , u_1 , h_1

$$v_1 = \frac{RT_1}{p_1} = \frac{0,287086 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}\cdot\text{K}} \cdot 283,15 \text{ K}}{90 \text{ kPa}} = 0,903204 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}}$$

$$u_1 = c_v \cdot T_1 = 0,700209 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}\cdot\text{K}} \cdot 283,15 \text{ K} = 198,2642 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$h_1 = c_p \cdot T_1 = 0,987295 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}\cdot\text{K}} \cdot 283,15 \text{ K} = 279,5526 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

1 – 2.: adiabatikus kompresszió ($s_1 = s_2 = 1 \text{ kJ/kg}\cdot\text{K}$, $\pi = 5,5$) Hiányzó adatok: p_2 , v_2 , T_2 , u_2 , h_2

$$p_2 = \pi \cdot p_1 = 5,5 \cdot 90 \text{ kPa} = 495 \text{ kPa}$$

$$p_1 \cdot v_1^\kappa = p_2 \cdot v_2^\kappa$$

$$v_2^\kappa = \frac{p_1 \cdot v_1^\kappa}{p_2} \rightarrow v_2 = \sqrt[\kappa]{v_1^\kappa \cdot \frac{p_1}{p_2}} = v_1 \cdot \sqrt[\kappa]{\frac{p_1}{p_2}} = 0,903204 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}} \cdot \sqrt[1,41]{\frac{90 \text{ kPa}}{495 \text{ kPa}}} = 0,269591 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}}$$

$$T_2 = \frac{p_2 \cdot v_2}{R} = \frac{495 \text{ kPa} \cdot 0,269591 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}}}{0,287086 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}} = 464,8347 \text{ K}$$

$$u_2 = c_v \cdot T_2 = 0,700209 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot 464,834 \text{ K} = 325,4809 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$h_2 = c_p \cdot T_2 = 0,987295 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot 464,834 \text{ K} = 458,9282 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

2 – 3.: izochor hőközlés ($v_2 = v_3 = 0,269591 \text{ m}^3/\text{kg}$, $\lambda = 1,7$) Hiányzó adatok: p_3 , T_3 , u_3 , h_3 , s_3

$$p_3 = \lambda \cdot p_2 = 1,7 \cdot 495 \text{ kPa} = 841,5 \text{ kPa}$$

$$T_3 = \frac{p_3 \cdot v_3}{R} = \frac{841,5 \text{ kPa} \cdot 0,269591 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}}}{0,287086 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}} = 790,2190 \text{ K}$$

$$u_3 = c_v \cdot T_3 = 0,700209 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot 790,2190 \text{ K} = 553,3184 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$h_3 = c_p \cdot T_3 = 0,987295 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot 790,2190 \text{ K} = 780,1792 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$s_3 = s_2 + c_v \cdot \ln \lambda = 1 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} + 0,700209 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot \ln 1,7 = 1,3715 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}$$

3 – 4.: adiabatikus expanzió ($p_1 = p_4 = 90 \text{ kPa}$, $s_3 = s_4 = 1,3715 \text{ kJ/kg} \cdot \text{K}$) Hiányzó adatok: v_4 , T_4 , u_4 , h_4

$$p_3 \cdot v_3^\kappa = p_4 \cdot v_4^\kappa$$

$$v_4^\kappa = \frac{p_3 \cdot v_3^\kappa}{p_4} \rightarrow v_4 = \sqrt[\kappa]{v_3^\kappa \cdot \frac{p_3}{p_4}} = v_3 \cdot \sqrt[\kappa]{\frac{p_3}{p_4}} = 0,269591 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}} \cdot \sqrt[1,41]{\frac{841,5 \text{ kPa}}{90 \text{ kPa}}} = 1,315904 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}}$$

$$T_4 = \frac{p_4 \cdot v_4}{R} = \frac{90 \text{ kPa} \cdot 1,315904 \frac{\text{m}^3}{\text{kg}}}{0,287086 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}} = 412,5292 \text{ K}$$

$$u_4 = c_v \cdot T_4 = 0,700209 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot 412,5292 \text{ K} = 288,8566 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$h_4 = c_p \cdot T_4 = 0,987295 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot 412,5292 \text{ K} = 407,2880 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

!Folytatás a következő oldalon!

	T [K]	p [kPa]	v [m ³ /kg]	u [kJ/kg]	h [kJ/kg]	s [kJ/kg·K]
1	283,15	90	0,903204	198,2642	279,5526	1
2	464,8347	495	0,269591	325,4809	458,9282	1
3	790,2190	841,5	0,269591	553,3184	780,1792	1,3715
4	412,5292	90	1,315904	288,8566	407,2880	1,3715

2. Feladat - Határozza meg az egyes állapotváltozásokra a Δu , Δs , Δh , q és w értékeket! Az adatokat foglalja táblázatba!

1 – 2.: Δu , Δs , Δh

$$\Delta u = u_2 - u_1 = 127,2167 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s = s_2 - s_1 = 0 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h = h_2 - h_1 = 179,3756 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

2 – 3.: Δu , Δs , Δh

$$\Delta u = 227,8375 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s = 0,3715 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h = 321,2510 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

3 – 4.: Δu , Δs , Δh

$$\Delta u = -264,4618 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s = 0 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h = -372,8912 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

4 – 1.: Δu , Δs , Δh

$$\Delta u = -90,5924 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s = -0,3715 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h = -127,7354 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

w meghatározása 1 – 2., 4 – 1. és 3 – 4. folyamatokra:

$$w_{4-1} + w_{1-2} = p_1 \cdot (v_1 - v_4) + \frac{1}{\kappa - 1} \cdot (p_1 \cdot v_1 - p_2 \cdot v_2) = -37,1430 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} - 127,2175 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} = -164,3605 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$w_{3-4} = \frac{1}{\kappa - 1} \cdot (p_3 \cdot v_3 - p_4 \cdot v_4) = 264,4621 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

q meghatározása 2 – 3. és 4 – 1. folyamatokra:

$$q_{v-be} = c_v \cdot (T_3 - T_2) = 0,700209 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot (790,2190 \text{ K} - 464,8347 \text{ K}) = 227,8370 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$q_{p-el} = c_p \cdot (T_1 - T_4) = 0,987295 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \cdot (283,1500 \text{ K} - 412,5292 \text{ K}) = -127,7354 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

	Kalorikus állapotjelzők megváltozása			w [kJ/kg]	q [kJ/kg]
	Δu [kJ/kg]	Δs [kJ/kg·K]	Δh [kJ/kg]		
1 – 2.	127,2167	0	179,3756	-127,2175	0
2 – 3.	227,8375	0,3715	321,2510	0	227,8370
3 – 4.	-264,4618	0	-372,8912	264,4621	0
4 – 1.	-90,5924	-0,3715	-127,7354	-37,1430	-127,7354
Σ	0	0	0		

!Folytatás a következő oldalon!

3. Feladat - A fent meghatározott adatok alapján számítsa ki a körfolyamatban résztvevő levegő hasznos térfogatváltozási munkáját és bizonyítsa be a hő és a munka egyenértékűségét valamint a következő összefüggéseket:

$$\oint du = 0$$

$$\oint dh = 0$$

$$\oint ds = 0$$

$$w_h = |w_{3-4}| - |w_{4-1} + w_{1-2}| = 264,4621 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} - 164,3605 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} = 100,1016 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$q_h = |q_{v-be}| - |q_{p-el}| = 227,8370 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} - 127,7354 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} = 100,1016 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

A három kalorikus állapotjelző vonalmenti integráljának értéke könnyen bizonyítható az egyes részfolyamatokban a kalorikus állapotjelzők megváltozásának előjeles algebrai összegével.

$$\oint du = \sum \Delta u = 0$$

$$\oint ds = \sum \Delta s = 0$$

$$\oint dh = \sum \Delta h = 0$$

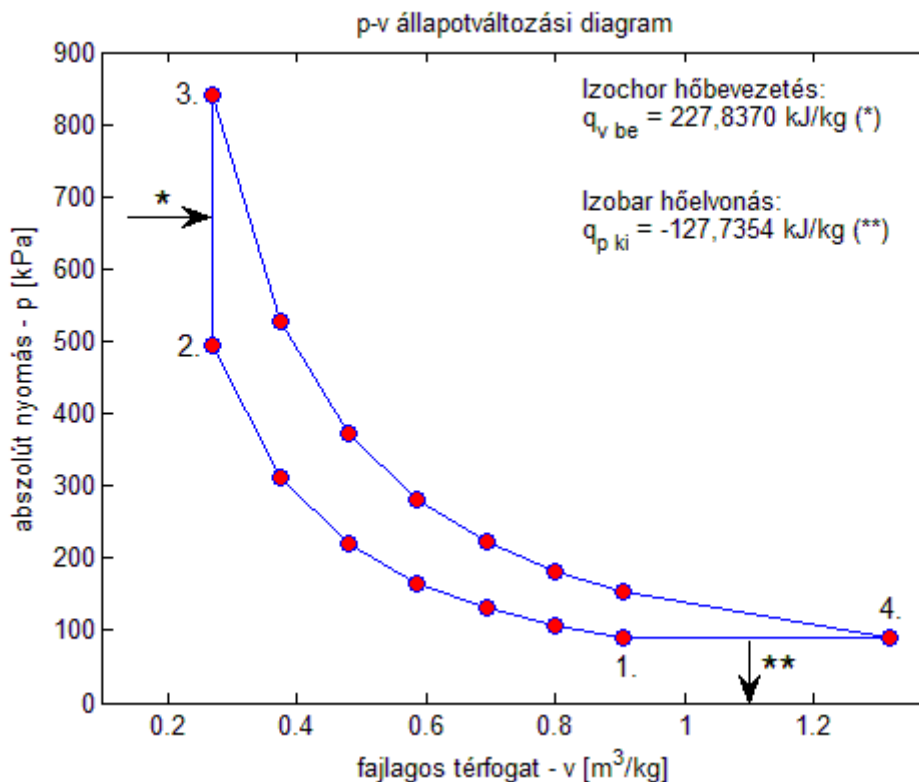
4. Feladat - Határozza meg a folyamat termikus hatásfokát!

$$\eta = \frac{w_h}{\sum q_{v-be}} = \frac{100,1016 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}}{227,8370 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}} = 0,4393$$

$$\eta = \frac{q_h}{\sum q_{v-be}} = \frac{100,1016 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}}{227,8370 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}} = 0,4393$$

5. Feladat - Ábrázolja léptékhelyesen a termodinamikai körfolyamatot **p-v** és **T-s** állapotváltozási diagramban legalább 3-3 közbenső állapotpont meghatározásának segítségével! A megszerkesztett körfolyamaton jelölje az állapotpontokat, a közölt illetve elvont hőmennyiségeket, és a hasznos munkával egyenértékű területet!

p-v állapotváltozási diagram:

Példaszámolás v és p meghatározására:

5 pontot határoztam meg az alsó görbén (és a felső görbén (+1) – ott már csak a nyomást számoltam, mert ugyanazokat a fajtérfogatokat használtam) a következő módon (a bemutatott számolás az alsó görbére vonatkozik):

$$v_3 = \frac{0,903204 \frac{m^3}{kg} - 0,269591 \frac{m^3}{kg}}{2} + 0,269591 \frac{m^3}{kg} = 0,586397 \frac{m^3}{kg}$$

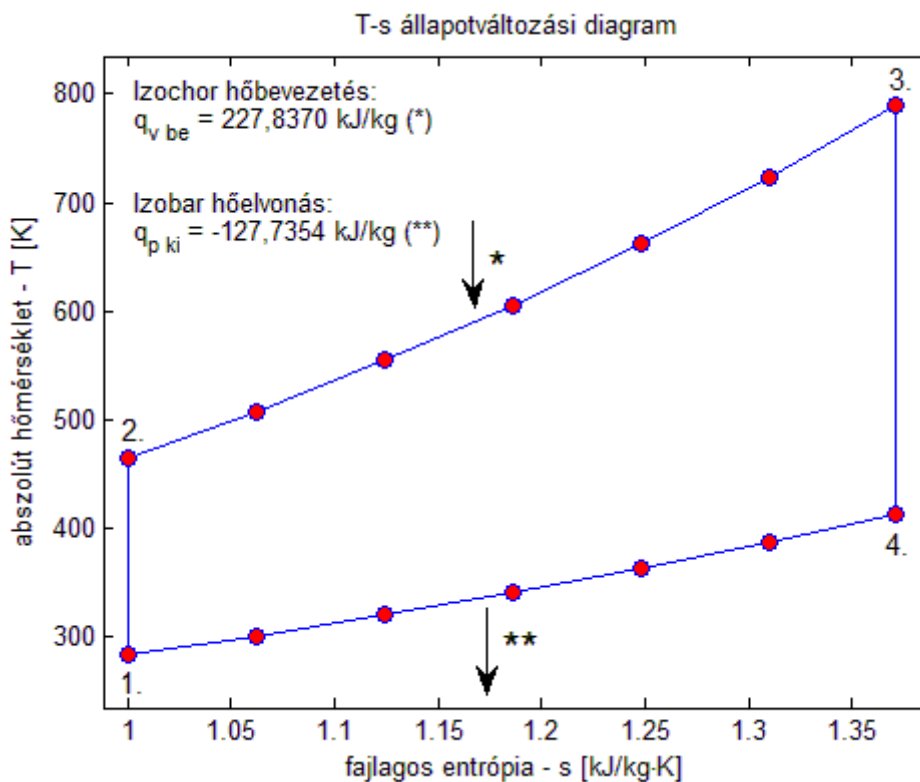
$$p_3 = p_2 \cdot \left(\frac{v_2}{v_3}\right)^k = 218,945628 \text{ kPa} \cdot \left(\frac{0,480795 \text{ m}^3 \cdot \text{kg}^{-1}}{0,586397 \text{ m}^3 \cdot \text{kg}^{-1}}\right)^{1,41} = 165,481498 \text{ kPa}$$

Alsó görbe:

	0	1	2	3	4	5	6
v [m ³ /kg]	0,269591	0,375193	0,480795	0,586397	0,691999	0,797601	0,903204
p [kPa]	495	310,599414	218,945628	165,481498	131,024071	107,246215	90

Felső görbe:

	0	1	2	3	4	5	6	7
v [m ³ /kg]	0,269591	0,375193	0,480795	0,586397	0,691999	0,797601	0,903204	1,315904
p [kPa]	841,5	528,01900	372,20756	281,31854	222,74092	182,31856	152,99973	90

T-s állapotváltozási diagram:

!Folytatás a következő oldalon!

Példaszámolás s és T meghatározására:

5 pontot határoztam meg az alsó és a felső görbén is a következő módon (a bemutatott számolás az alsó görbére vonatkozik):

$$s_3 = \frac{1,3715 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} - 1 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}}{2} + 1 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} = 1,18575 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}$$

Figyelemmel kell lenni a hőbevezetés és a hőelvezetés módjára, amikor a hőmérsékleteket számoljuk. Hőbevezetés esetén állandó térfogaton mért fajhővel számolunk, míg hőelvezetés esetén állandó nyomáson mért fajhővel kell számolni.

$$s_2 = s_1 + c_v \cdot \ln\left(\frac{T_2}{T_1}\right)$$

$$\Delta s = c_v \cdot \ln\left(\frac{T_2}{T_1}\right) \rightarrow \frac{\Delta s}{c_v} = \ln\left(\frac{T_2}{T_1}\right) \rightarrow e^{\frac{\Delta s}{c_v}} = \frac{T_2}{T_1}$$

$$T_2 = T_1 \cdot e^{\frac{\Delta s}{c_v}} \rightarrow T_2 = T_1 \cdot \exp\left(\frac{\Delta s}{c_v}\right)$$

A képlet állandó nyomáson mért fajhő esetén is ugyan az marad.

$$T_3 = 320,9878 \text{ K} \cdot \exp\left(\frac{1,185750 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} - 1,123833 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}}{0,987295 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}}}\right) = 341,7627 \text{ K}$$

		0	1	2	3	4	5	6
Alsó görbe	s [kJ/kg·K]	1	1,061916	1,123833	1,185750	1,247666	1,309583	1,371500
	T [K]	283,15	301,4757	320,9878	341,7627	363,8819	387,4330	412,5292
Felső görbe	T [K]	464,8347	507,8097	554,7586	606,0481	662,0786	723,2903	790,2190

6. Feladat - Változtassa meg a hőbevezetés állapotváltozásának módját (izochor helyett izobár, izobár helyett izochor hőbevezetés, vegyes hőbevezetésű körfolyamatoknál a hőbevezetés módját szabadon megválaszthatja)! A bevezetett hő mennyisége, az 1. és 2. állapotpontok az első körfolyamattal megegyezők. Végezze el az 1-5. feladatpontokban leírt számításokat a megváltoztatott körfolyamatra! A megváltozott körfolyamatot ábrázolja ugyanezekben az állapotváltozási diagramokon, és hasonlítsa össze a két körfolyamatot a feladatkiírás 1-5 pontja alapján!

Ezen körfolyamat esetén **a hőbevezetés izochor állapotváltozás mellett megy végbe**, tehát **most izobár állapotváltozás mellett vezetjük be a hőt**. A 3. és a 4. állapotpontok újraszámolása szükséges.

3. állapotpont ($p_{3p} = p_2 = 495 \text{ kPa}$, $v_2 = 0,269591 \text{ m}^3/\text{kg}$) Hiányzó adatok: v_{3p} , T_{3p} , u_{3p} , h_{3p} , s_{3p}

A bevezetett hő mennyisége nem változik, így a T_{3p} meghatározható.

$$q_{p-be} = c_p \cdot \Delta T \rightarrow \frac{q_{p-be}}{c_p} = \Delta T \rightarrow \frac{q_{p-be}}{c_p} = T_{3p} - T_2 \rightarrow \frac{q_{p-be}}{c_p} + T_2 = T_{3p}$$

!Folytatás a következő oldalon!

A következő adódik:

$$T_{3p} = \frac{|q_{p-be}|}{c_p} + T_2 = \frac{227,8370 \frac{kJ}{kg}}{0,987295 \frac{kJ}{kg \cdot K}} + 464,8347 K = 695,6036 K$$

Gay-Lussac I. törvényét alkalmazva, megkaphatjuk v_{3p} -t is:

$$\frac{v_2}{T_2} = \frac{v_{3p}}{T_{3p}}$$

$$v_{3p} = \frac{v_2}{T_2} \cdot T_{3p} = \frac{0,269591 \frac{m^3}{kg}}{464,8347 K} \cdot 695,6036 K = 0,403430 \frac{m^3}{kg}$$

$$u_{3p} = c_v \cdot T_{3p} = 0,700209 \frac{kJ}{kg \cdot K} \cdot 695,6036 K = 487,0679 \frac{kJ}{kg}$$

$$h_{3p} = c_p \cdot T_{3p} = 0,987295 \frac{kJ}{kg \cdot K} \cdot 695,6036 K = 686,7659 \frac{kJ}{kg}$$

$$s_{3p} = s_2 + c_p \cdot \ln\left(\frac{T_{3p}}{T_2}\right) = 1 \frac{kJ}{kg \cdot K} + 0,987295 \frac{kJ}{kg \cdot K} \cdot \ln\left(\frac{695,6036 K}{464,8347 K}\right) = 1,3979 \frac{kJ}{kg \cdot K}$$

4. állapotpont ($s_{4p} = s_{3p} = 1,3949 \text{ kJ/kg}\cdot\text{K}$, $p_{4p} = p_1 = 90 \text{ kPa}$) Hiányzó adatok: v_{4p} , T_{4p} , u_{4p} , h_{4p}

$$p_{3p} \cdot v_{3p}^\kappa = p_{4p} \cdot v_{4p}^\kappa$$

$$v_{4p}^\kappa = \frac{p_{3p} \cdot v_{3p}^\kappa}{p_{4p}} \rightarrow v_{4p} = \sqrt[\kappa]{v_{3p}^\kappa \cdot \frac{p_{3p}}{p_{4p}}} = v_{3p} \cdot \sqrt[\kappa]{\frac{p_{3p}}{p_{4p}}} = 0,403430 \frac{m^3}{kg} \cdot \sqrt[1,41]{\frac{495 \text{ kPa}}{90 \text{ kPa}}} = 1,351599 \frac{m^3}{kg}$$

$$T_{4p} = \frac{p_{4p} \cdot v_{4p}}{R} = \frac{90 \text{ kPa} \cdot 1,351599 \frac{m^3}{kg}}{0,287086 \frac{kJ}{kg \cdot K}} = 423,7194 K$$

$$u_{4p} = c_v \cdot T_{4p} = 0,700209 \frac{kJ}{kg \cdot K} \cdot 423,7194 K = 296,6921 \frac{kJ}{kg}$$

$$h_{4p} = c_p \cdot T_{4p} = 0,987295 \frac{kJ}{kg \cdot K} \cdot 423,7194 K = 418,3360 \frac{kJ}{kg}$$

	T [K]	p [kPa]	v [m ³ /kg]	u [kJ/kg]	h [kJ/kg]	s [kJ/kg·K]
3p	695,6036	495	0,403430	487,0679	686,7659	1,3979
4p	423,7194	90	1,351599	296,6921	418,3360	1,3979

!Folytatás a következő oldalon!

2p. Feladat - Határozza meg az egyes állapotváltozásokra a Δu , Δs , Δh , q és w értékeket! Az adatokat foglalja táblázatba!

1 – 2.: Δu , Δs , Δh

$$\Delta u = u_2 - u_1 = 127,2167 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s = s_2 - s_1 = 0 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h = h_2 - h_1 = 179,3756 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

2 – 3p.: Δu_p , Δs_p , Δh_p

$$\Delta u_p = 161,5870 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s_p = 0,3979 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h_p = 227,8677 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

3p – 4p.: Δu_p , Δs_p , Δh_p

$$\Delta u_p = -190,3758 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s_p = 0 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h_p = -268,4299 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

4p – 1.: Δu_p , Δs_p , Δh_p

$$\Delta u_p = -98,4279 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} \quad \Delta s_p = -0,3979 \frac{\text{kJ}}{\text{kg} \cdot \text{K}} \quad \Delta h_p = -138,7834 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

w_p meghatározása 1 – 2., 2 – 3p., 3p – 4p. és 4p – 1. folyamatokra:

$$w_{2-3p} + w_{3p-4p} = p_2 \cdot (v_{3p} - v_2) + \frac{1}{\kappa - 1} \cdot (p_{3p} \cdot v_{3p} - p_{4p} \cdot v_{4p}) = 66,2503 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} + 190,3754 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} = 256,6257 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$w_{4p-1} + w_{1-2} = p_1 \cdot (v_1 - v_{4p}) + \frac{1}{\kappa - 1} \cdot (p_1 \cdot v_1 - p_2 \cdot v_2) = -40,3555 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} - 127,2175 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} = -167,5730 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

q_p meghatározása 2 – 3p. és 4p – 1. folyamatokra:

$$q_{p-be} = q_{v-be} = c_p \cdot (T_{3p} - T_2) = 227,8369 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$q_{p-el} = c_p \cdot (T_1 - T_{4p}) = -138,7834 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

	Kalorikus állapotjelzők megváltozása			w_p [kJ/kg]	q_p [kJ/kg]
	Δu_p [kJ/kg]	Δs_p [kJ/kg·K]	Δh_p [kJ/kg]		
1. – 2.	127,2167	0	179,3756	-127,2175	0
2. – 3p	161,5870	0,3979	227,8677	66,2503	227,8369
3p – 4p	-190,3758	0	-268,4299	190,3754	0
4p – 1.	-98,4279	-0,3979	-138,7834	-40,3555	-138,7834
Σ	0	0	(0,03) $\approx$ 0		

3p. Feladat - A fent meghatározott adatok alapján számítsa ki a körfolyamatban résztvevő levegő hasznos térfogatváltozási munkáját és bizonyítsa be a hő és a munka egyenértékűségét valamint a következő összefüggéseket:

$$\oint du_p = 0$$

$$\oint dh_p = 0$$

$$\oint ds_p = 0$$

$$w_{p-h} = |w_{2-3p} + w_{3p-4p}| - |w_{1-2} + w_{4p-1}| = 256,6257 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} - 167,5730 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} = 89,0527 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

$$q_{p-h} = |q_{p-be}| - |q_{p-el}| = 227,8369 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} - 138,7834 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}} = 89,0535 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}$$

A három kalorikus állapotjelző vonalmenti integráljának értéke könnyen bizonyítható az egyes részfolyamatokban a kalorikus állapotjelzők megváltozásának előjeles algebrai összegével.

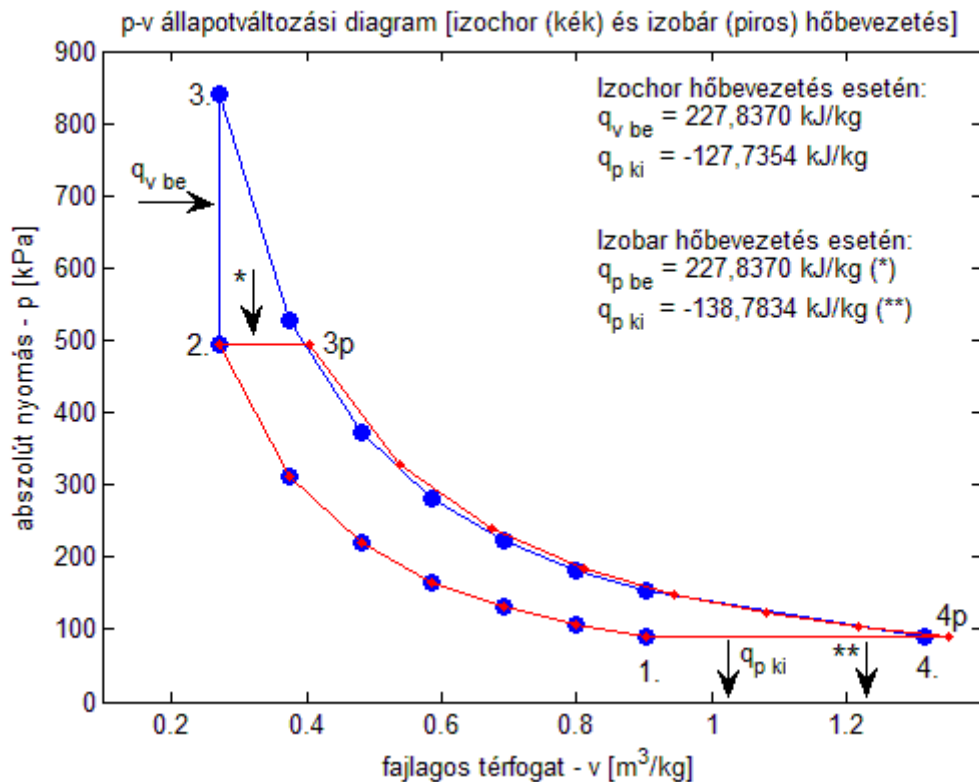
$$\oint du_p = \sum \Delta u_p = 0 \quad \oint ds_p = \sum \Delta s_p = 0 \quad \oint dh_p = \sum \Delta h_p = (0,03) \approx 0$$

4p. Feladat - Határozza meg a folyamat termikus hatásfokát!

$$\eta = \frac{w_{p-h}}{\sum q_{p-be}} = \frac{89,0527 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}}{227,8369 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}} = 0,3908 \quad \eta = \frac{q_{p-h}}{\sum q_{p-be}} = \frac{89,0535 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}}{227,8369 \frac{\text{kJ}}{\text{kg}}} = 0,3908$$

5p. Feladat - Ábrázolja léptékhelyesen a termodinamikai körfolyamatot **p-v** és **T-s** állapotváltozási diagramban legalább 3-3 közbenső állapotpont meghatározásának segítségével! A megszerkesztett körfolyamaton jelölje az állapotpontokat, a közölt illetve elvont hőmennyiségeket, és a hasznos munkával egyenértékű területet!

p-v állapotváltozási diagram:

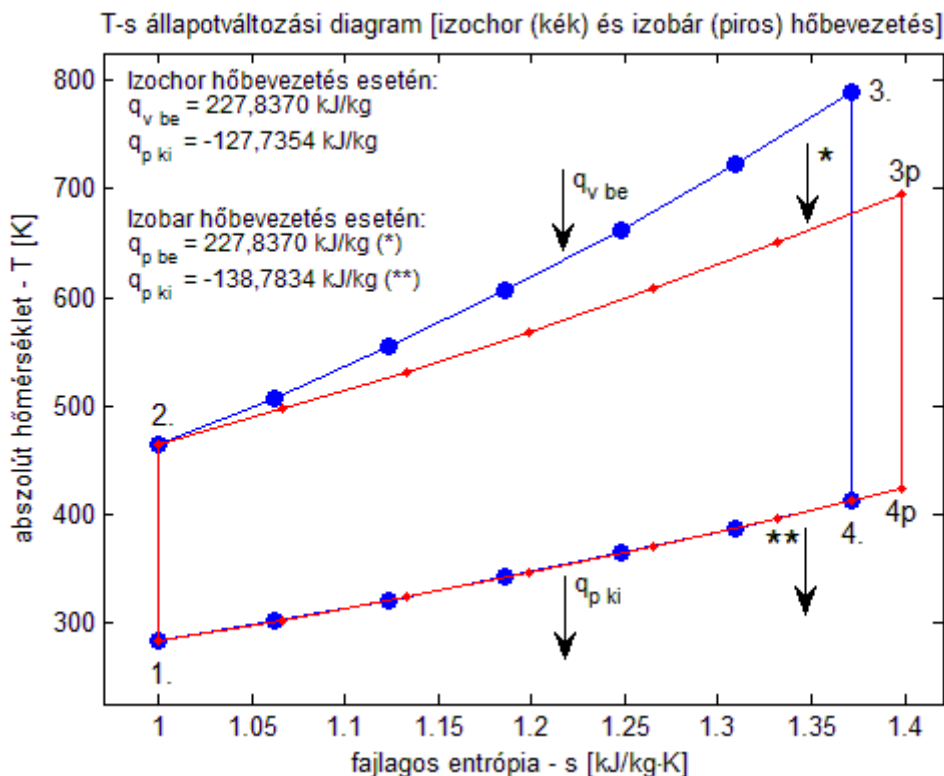
A közbenső pontok meghatározása ugyan azzal a módszerrel történt, mint az előző p-v állapotváltozási diagram esetében.

!Folytatás a következő oldalon!

A számolt adatok (a felső piros görbe adatai):

	0	1	2	3	4	5	6	7
v [m ³ /kg]	0,403430	0,538882	0,674335	0,809788	0,945240	1,080693	1,216146	1,351599
p [kPa]	495	329,1033	239,8963	185,3253	149,0129	123,3724	104,4500	90

T-s állapotváltozási diagram:

A közbenső pontok meghatározása ugyan azzal a módszerrel történt, mint az előző T-s állapotváltozási diagram esetében. A számolt adatok (a felső és az alsó piros görbe adatai):

Felső görbe:

	0	1	2	3	4	5	6
s [kJ/kg·K]	1	1,066316	1,132633	1,198950	1,265266	1,331583	1,3979
T [K]	464,8347	497,1298	531,6692	568,6083	608,1132	650,3635	695,6036

Alsó görbe:

	0	1	2	3	4	5	6	7
s [kJ/kg·K]	1	1,066316	1,132633	1,198950	1,265266	1,331583	1,371500	1,3979
T [K]	283,15	302,8223	323,8616	346,3627	370,4268	396,1632	412,5085	423,7194

A p-v és a T-s diagramok elemzése

A diagramokról egyértelműen leolvasható, hogy nagyobb hő közlése szükséges ahhoz, hogy az izobár hőbevezetés esetén a hatásfok egyenlő vagy nagyobb legyen az izochor hőbevezetésnél mért értékénél. Ez látható a hasznos térfogati munka területének változásából is.

Az izochor és az izobár hőbevezetés esetén is a 4 – 1. és a 4p – 1. folyamatok a T-s állapotváltozási görbén csak kis eltérést mutatnak a hőmérsékletek tekintetében. Véleményem szerint az eltérések csak

kerekítési hibák lehetnek, tehát a hőmérsékletek megegyeznek a 4 – 1. és 4p – 1. folyamatok esetén kivétel a 4p – 1. folyamathoz tartozó (1,3979 – 423,7197) pontot, ugyanis ehhez a ponthoz nem tartozik a 4 – 1. folyamat esetében sem entrópia sem hőmérséklet érték.

Az izochor hőbevezetés esetében a T-s diagramon a felső görbe egy izochora, az alsó pedig egy izobára. Az izobár hőbevezetésnél viszont a T-s diagramon az alsó és a felső görbe is izobára.

Készítette:
Pap Ádám – PAASACT.SZE – Biomérnöki BSc III. év